Атрохов Аркадій,
кандидат технічних наук,
Національний університет оборони України

ЗАВДАННЯ ТА РОЛЬ НАУКОВИХ ПРАЦІВНИКІВ У СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ

Під професійною військовою освітою відповідно до Закону України "Про освіту" розуміється спеціалізована освіта військового спрямування, що здобувається за освітніми програмами на відповідних рівнях військової освіти з метою вдосконалення професійного рівня військового фахівця та набуття ним необхідних фахових компетентностей, які мають забезпечувати виконання службових та бойових функцій.

Повномасштабна російська агресія проти України, яка продовжується вже п'ятий рік, підтверджує той факт, що перевага на полі бою досягається не тільки за рахунок озброєння та чисельності, але й внаслідок якісної професійної підготовки особового складу частин і підрозділів, здатності командного складу швидко адаптуватися до нових реалій обстановки та вміння командирів та начальників приймати грамотні рішення.

На Міжнародному форумі "Професійна військова освіта. Теорія, практика та перспективи", якій був організований спільно з Королівським коледжем оборони Данії заступник Міністра оборони України генерал-лейтенант Євген Мойсюк, звернув увагу присутніх представників вищих військових навчальних закладів України та експертів в галузі професійної військової освіти на те, що в умовах війни сьогодні в Україні формується унікальна модель професійної військової освіти, яка обумовлена практикою воєнного часу. Розвиток професійної військової освіти стає не тільки питанням освіти, а й національної безпеки країни.

У 2025 році в Україні за участю фахівців – експертів НАТО з метою перевірки системи військової освіти на відповідність стандартам Альянсу

проведений інституційний аудит професійної військової освіти. За результатами інституційного аудиту, міжнародні фахівці дійшли до висновку, що не дивуючись на виклики, які обумовлені широкомасштабної збройної агресією росії, система професійної військової освіти в Україні має значний та переконливий прогрес до наближення до стандартів альянсу.

Слід зазначити, що при організації професійної військової освіти роль наукового працівника вищого військового навчального закладу часто недооцінюється. Водночас науковець у системі професійної військової освіти виконує комплекс як освітніх, так і дослідницьких та практичних завдань спрямованих на не тільки на розвиток воєнної науки, але й на підготовку компетентних військових фахівців, здатних діяти в умовах сучасної обстановки. У цьому випадку наукові працівники беруть участь не лише у передачі нових знань, а й спрямовують свої зусилля на питання розвитку та удосконалення системи професійної військової освіти, її модернізації.

До основних завдань наукових працівників у системі професійної військової освіти можна віднести таки:

1. Участь у розробленні сучасних освітніх програм, навчальних курсів, методик і стандартів підготовки військових фахівців з урахуванням отриманого бойового досвіду.

2. Проведення аналізу сучасних форм і методів ведення збройної боротьби з урахуванням досвіду застосування безпілотних систем, особливостей інформаційних операцій, нових кіберзагроз, та використання систем штучного інтелекту у військовій сфері, що надає можливість науковцям виявляти закономірності збройної боротьби та своєчасно готувати відповідні пропозиції щодо внесення змін в програми підготовки військових фахівців.

3. Розроблення та забезпечення впровадження в освітній процес методик з розвитку у військовослужбовців нестандартного мислення, лідерських якостей, навичок прийняття рішень та відповідальності за них, підготовки військових фахівців діяти в кризових і стресових ситуаціях.

4. Розроблення інноваційних технологій навчання, використання цифрових платформ, математичних моделей бою для комп'ютерних симуляцій, дистанційного навчання та технологій штучного інтелекту.

5. Участь у підготовці викладачів вищих військових навчальних закладів освіти, шляхом сприяння розвитку їхньої методичної та дослідницької компетентності.

6. Аналізу стандартів НАТО та міжнародного досвіду професійної військової освіти з метою вивчення можливостей їх адаптації та підвищення сумісності та якості підготовки військових фахівців.

7. Сприяння впровадженню інновацій, реалізації нових технічних рішень під час вивчення військовими фахівцями сучасних систем управління, озброєння та військової техніки.

8. Підготовка науково обґрунтованих рекомендацій та пропозицій органам військового управління щодо розвитку системи військової освіти.

Таким чином, науковий працівник системи професійної військової освіти – це не абстрактний теоретик у бібліотеці, що працює над написанням дисертації "у стіл", а R&D-консультант, який має забезпечувати командира та органи військового управління інтелектуальним інструментарієм для перемоги. Науковий працівник ресурс свого часу має використовувати для аналізу глобальних трендів таких як наприклад: штучний інтелект, супутниковий зв'язок чи нові джерела енергії, які швидко міняють характер бойових дій.

Наукові працівники повинні забезпечувати не тільки створення новітніх зразків озброєння та військової техніки, але і супроводжувати впровадження нових зразків озброєння безпосередньо в навчальний процес, створюючи методичні посібники з їх застосування ще до того, як техніка масово надійде у війська. Одержані науковцями результати досліджень мають бути інтегровані у систему професійної військової освіти.